

دَفْعُ الْمَضَارِّ الْكُلِّيَّةِ عَنِ الْأَبْدَانِ الْإِنْسَانِيَّةِ
یا
دور ساختن هرگونه زیان از تن آدمیان

اثر شیخ الرئيس ابوعلی پورسینا
برگردان پارسی: مترجمی ناشناخته

بازنویسی و تحقیق:
دکتر علیرضا عباسیان

ویرایش:
دکتر مجید انوشیروانی

با مقدمه و نظارت:
دکتر محمد مهدی اصفهانی
استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران

سازمان چاپ و انتشارات

تهران ۱۳۸۸

سرسننامه: ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ ق.

عنوان و نام پدیدآورنده: دفع مضار الکلیه عن الأبدان الأنسانیة / شیخ الرئيس ابوعلی سینا، مترجم ناشناس، تصحیح و تحقیق علیرضا عباسیان

مشخصات نشر: تهران، المعی، ۱۳۸۷

مشخصات ظاهری: ۱۲۲ ص.

فروست: طرح احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران؛ گام پنجم

شابک: ۶-۳۴-۷۵۵۳-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

این کتاب در قالب طرح احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران و با مشارکت و حمایت گروه طب سنتی ایران و معاونت پژوهشی دانشگاه شاهد ... (و دیگران) منتشر گردیده است. یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس

عنوان فرولبای: دفع مضار الکلیه عن الأبدان الأنسانیة بتدارک انواع خطأ التدبیر. فارسی

موضوع: پزشکی سنتی

موضوع: پزشکی - متون قدیمی تا قرن ۱۴

موضوع: گیاهان دارویی - متون قدیمی تا قرن ۱۴

موضوع: پزشکی اسلامی

شناسه افزوده: عباسیان، علیرضا، مصحح

شناسه افزوده: طرح احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران؛ ج ۵

رده‌بندی کنفر: ۱۳۸۷ ج ۵، ۵۴۲/۸۱۳۵

رده‌بندی بیوی: ۶۱۰

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۵۳۹۷۸

عنوان: دفع المضار الکلیه عن الأبدان الإنسانیة

مؤلف: شیخ الرئيس ابوعلی حسین بن عبدالله پورسینا؛ مترجم: ناشناس

بازنویسی و تحقیق: دکتر علیرضا عباسیان

ویرایش: دکتر مجید انوشیروانی

مقدمه و نظارت: دکتر محمدمهدی اصفهانی

طراح جلد: محمدرحب فاطمی

ناشر: المعی

چاپ: دانش‌پژوه

چاپ اول: بهار ۱۳۸۸، شمارگان: ۲۰۰۰

چاپ دوم: زمستان ۱۳۸۸، شمارگان: ۲۰۰۰

شابک: ۶-۳۴-۷۵۵۳-۹۶۴-۹۷۸

همة حقوق محفوظ است

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

این کتاب در قالب طرح احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران و با مشارکت و حمایت گروه طب سنتی ایران و معاونت پژوهشی دانشگاه شاهد، انجمن علمی طب سنتی ایران، ستاد کشوری طب سنتی، مکمل و گیاهان دارویی و شهرداری تهران منتشر گردیده است.

گروه پژوهشی طب سنتی ایران: تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از خیابان فرصت شیرازی، ستاد مراکز تحقیقاتی دانشگاه شاهد.

شماره ۱۱۷، طبقه دوم، دفتر طرح احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران تلفن: ۶۶۴۹۸۳۳۱-۶۶۴۹۸۳۲۰ chya87.wordpress.com

طرح خدمت‌رزی احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران

کلام پنجم

طرح چند مرکزی احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران قصد دارد در راستای توسعه منطقی و ماندگار مبانی و تاریخ طب سنتی و در ورای آن هویت اسلامی و ایرانی این دانش، با جذب حمایت‌های مادی و معنوی مراکز علمی و دانشگاهی، در سطوح داخلی و بین‌المللی گام‌های مؤثری بردارد. در حال حاضر این رویکرد دو جنبه اساسی را دنبال می‌کند:

یکی آنکه با تشکیل ساختاری مجازی و پرهیز از تشکیلات متمرکز و پرهزینه اداری، به بازیابی و تربیت نیروهای متخصصی بپردازد که هر کدام بتوانند با تکیه بر توان علمی و تجربی خود در جهت یک هدف مشترک گام بردارند. دوم آنکه با ارائه الگویی مناسب از همکاری بین‌بخشی، توأم با اعتماد، سرعت و عدم سیرِ پر پیچ‌وخم اداری، آثاری را عرضه بدارد که نشان و آرام چندین مرکز علمی داخلی را داشته باشد. یقیناً این رویه باعث افزایش مخاطبان و پیوند هرچه بیشتر و نزدیک‌تر دوستان خواهد بود.

این طرح در نظر دارد احیای کتاب‌های مهم و مرجع طب سنتی ایران را به انجام رساند. در این راستا و به عنوان مرحله اول، تصحیح و انتشار کتاب‌های اصیل مبانی آموزشی و کاربردی طب سنتی ایران از جمله بازنویسی ترجمه کتاب دفع المضار الکلیه عن الأبدان الأنسانیة اثر شیخ‌الرئیس ابوعلی حسین بن عبدالله پورسینا در دستور کار قرار گرفت.

جری، اکمل و امین طرح د کلام پنجم

دکتر محمدعلی نوزن	دکتر طهرنا مهابیان	دکتر حسن نامری
دکتر عبدالله برای	دکتر عباس حاجی آغخدی	دکتر حسین رفائی زاده
دکتر مهلا نظرزاده	مهندس حسین مجازی	دکتر ناصر رفائی پور
	دکتر مجید نوشیروانی	

امروزه انسان سالم به عنوان اصلی‌ترین عامل توسعه شناخته شده است و علوم سلامت، حاصل قرن‌ها تلاش بشر، برای تحقق حیات طیبه و شرط وجود انسان سالم و توسعه پایدار است و دنیا به این حقیقت مهم پی برده است که برای تحقق سلامت باید از تمامی ظرفیت‌های مبتنی بر تجربه و عقل بهره‌گیری نماید. ساماندهی و بکارگیری روزافزون مکاتب و علوم پزشکی مختلف در نظام سلامت کشورهای جهان نیز با همین هدف انجام می‌شود. بر اساس شواهد، بشر به این نتیجه رسیده است که باید به اقتضای عقل، راه متعادل که همانا بهره‌مندی از نقاط قوت مکاتب مختلف پزشکی در دنیاست را پییماید. بدنبال این حقیقت و با اقبال مراجع بین‌المللی پزشکی دنیا نظیر سازمان جهانی بهداشت و شکل‌گیری رویکردهای جدید نظام سلامت، موج سیزی به راه افتاده است که از نشانه‌های این تحول می‌توان به شکل‌گیری حرکت‌ها و رویکردهای طبی در دنیا تحت عناوین طب مکمل، طب جایگزین، طب سنتی یا طب کل‌نگر و فراگیر و توجه ویژه به داروها و فرآورده‌های طبیعی و مخصوصاً گیاهان دارویی اشاره نمود.

به دلیل اهمیت طب سنتی ایران -که از غنی‌ترین مکاتب پزشکی دنیا بوده و ریشه عمیق در تمدن عظیم ایرانی و اسلامی دارد- و گیاهان دارویی -که دارای تنوع و پراکندگی وسیع در کشور و موجب ممتاز شدن ایران در دنیا می‌باشند- هماهنگ با اکثر کشورهای دنیا، توجه همه‌جانبه به این موضوعات در سطوح مختلف کشور مبذول شده است. یکی از نمودهای سیاست راهبردی و رویکرد جدید در حوزه سلامت، تشکیل ستاد کشوری طب سنتی و مکمل و گیاهان دارویی بنا به امر ولایی رهبر فرزانه، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و به دستور رئیس محترم جمهوری، جناب آقای دکتر احمدی-نژاد در سال ۱۳۸۶ می‌باشد. با توجه به نقش ساماندهی و حمایتی ستاد از موضوعات مربوط و به دلیل اهمیت تأمین منابع مناسب و قابل استفاده امروزی برای محققان و دانشجویان، حمایت از تصحیح و چاپ کتب اصلی و محوری طب سنتی در دستور کار ستاد قرار گرفته که کتاب حاضر از نتایج آن می‌باشد. در پایان ضمن تشکر از کلیه فعالان اجرایی و علمی مرتبط با این اثر، از درگاه ایزد منان عزت روزافزون میهن اسلامی و توفیق خدمت خالصانه در کشور را مسئلت داریم.

فهرست مطالب

۱۰	کلام استاد
۱۶	مقدمه مصحح
۲۲	تصاویر نسخه خطی
۲۵	دیباچه مترجم
۲۷	مقدمه شیخ الرئيس
۲۸	امور طبیعی
۳۴	تأثیرات هوا
۳۶	هوای گرم
۳۷	هوای سرد
۳۸	بوی‌های ناخوش
۳۸	گرمی و خشکی
۳۹	بوی‌های خوش
۴۰	باد شمال
۴۰	باد جنوب
۴۰	انتقال هوا
۴۱	مضرت وبا
۴۲	هوای ایستاده
۴۲	بادهای شدید الحركه
۴۴	حمام
۴۶	حمام گرم
۴۷	حمام سرد

- ۴۷ رفتن به حمام دفعتاً نه به تدریج
- ۴۸ بیرون آمدن از حمام دفعتاً
- ۴۸ آب گرم در حمام
- ۴۸ آب سرد در حمام گرم
- ۴۸ آب شور
- ۴۹ آب شبنی
- ۴۹ آبهای گوگردی و نفتی
- ۴۹ دیر ماندن در حمام
- ۴۹ حرکت بعد از حمام یا قبل از آن
- ۵۰ حمام بر امتلاى غذا
- ۵۰ آشامیدن چیزهای سرد در حمام
- ۵۰ دخول در حمام گاهی که بدن از اخلاط ممّتی باشد
- ۵۱ طریق دلک و مالیدن روغن و نشستن در حمام
- ۵۲ تأثیرات غذا
- ۵۴ کم خوردن
- ۵۵ غذاهای گرم
- ۵۵ غذاهای سرد
- ۵۶ غذاهای بی قوام
- ۵۷ غذاهای ذی قوام
- ۵۷ غذاهای بدطعم
- ۵۷ غذاهای چرب
- ۵۸ غذاهایی که تُتَن و زُهوْمَت و گندگی دارند
- ۵۸ غذاهای تیز
- ۵۸ غذای تلخ
- ۵۹ غذای ترش

۵۹	غذاهای خشک
۶۰	غذاهای باددار
۶۰	تناول غذای زودگوار بر غذایی که دیر گوارد
۶۱	غذاهای مزلق
۶۱	غذاهای فشارنده مانند به و سیب
۶۱	هرچه سبب عفونت شود
۶۲	ادخال طعام بر طعام
۶۳	تناول غذایی که سبب خلطی شود که آن در بدن بسیار باشد
۶۳	حرکت بر طعام
۶۴	سکون بسیار بر طعام
۶۵	آب و شراب
۶۷	شراب معتدل المزاج
۶۸	آب زیاده خوردن
۶۹	آب کم خوردن
۶۹	آبهای بیشه
۷۰	آب گوگردی
۷۰	آب شبی
۷۱	آشامیدن آب زاجی
۷۱	آب زرنیخی
۷۱	آب زنگاری
۷۲	آب نوشادری
۷۲	آب مسی
۷۲	آب نفطی
۷۲	آب شور
۷۳	آب زغاق

۷۳	آب ترش
۷۳	آب ناشتا
۷۴	آب بر طعام
۷۴	آب آشامیدن بعد از حرکت
۷۴	آب آشامیدن بعد از حمام
۷۵	مضرت افقاع
۷۵	بسیار آشامیدن شراب
۷۶	شراب سیاه غلیظ
۷۶	شراب تنک
۷۶	شراب دیش غلیظ
۷۷	شراب ناشتا
۷۷	شراب در تب و صداع
۷۸	شراب در کسی که تنگی نفس صفاوی داشته باشد
۷۸	شراب در اوایل درد چشم
۷۸	شراب بر امتلاء
۷۸	شراب در خمار
۸۰	حرکت و سکون
۸۱	تأثیر ریاضت
۸۲	انواع ریاضت و احکام آن
۸۳	تقصیر ریاضت
۸۳	حرکت بسیار
۸۴	حرکت سخت
۸۴	سکون
۸۴	حرکت بعد از استفراغ
۸۵	حرکت بر طعام

۸۵	جماع بسیار، به تکلف، بی طلب
۸۶	ترک جماع
۸۷	جماع بر خلای معده
۸۷	جماع بر امتلا
۸۸	جماع بعد از فصد
۸۸	جماع بعد از اسهال
۸۹	جماع گاهی که ضعف گرده باشد
۸۹	جماع با درد سر
۸۹	جماع با درد چشم
۸۹	جماع اصحاب مفاصل
۹۰	جماع اصحاب طبع های سرد
۹۰	جماع گرم مزاج و سرد مزاج
۹۰	[جماع خشک مزاج]
۹۱	تأثیرات خواب و بیداری
۹۳	بیداری
۹۳	خواب
۹۴	حرکات نفسانی
۹۶	احتباس و استفراغ
۹۸	لغات و اصطلاحات دشوار
۱۱۹	نمایه واژگان

باسمه تعالی

إِنَّ الطَّبَّ عِلْمٌ يَعْرِفُ مِنْهُ أَحْوَالَ بَدَنِ الْإِنْسَانِ،
مِنْ جِهَةٍ مَا يَصِحُّ وَ يَزُولُ عَنِ الصَّحَّةِ،
لِيَحْفَظَ الصَّحَّةَ حَاصِلَةً وَيَسْتَرِدَّهَا زَائِلَةً.

ابن سینا^۱

گوهری دیگر از گنجینه بزرگ پزشکی ابن سینا

در میان دانشمندان بزرگ ایران و تمدن اسلامی، ابن سینا (ابوعلی حسین بن عبدالله سینا، تولد ۳۷۰، وفات ۴۲۸ هجری قمری) جایگاه ویژه و ممتازی دارد و این امتیاز برخاسته از ابعاد گوناگون شخصیت علمی او است، چنان که جرج سارتن در کتاب مقدمه بر تاریخ علم^۲ در یک توصیف منصفانه و گویا، درباره ابن سینا می نویسد:

«جامع العلوم، فیلسوف، طبیب، ریاضی دان، منجم، ارزنده ترین دانشمند اسلام و یکی از بزرگ ترین دانشمندان همه ملت ها، کشورها و قرون و اعصار».

و واقعیت این است که او به معنای بلیغ کلمه، یک دانشمند و جامع دانش ها بود لذا در طول یک هزار سالی که از رحلت او می گذرد در صدها کتاب و مقاله، نه تنها در ایران و سرزمین های اسلامی، بلکه در سراسر جهان به بررسی ابعاد وجودی این حکیم فرزانه پرداخته شده است، گروهی با حیرت و شگفتی هنوز در درک، تحلیل و تفسیر قصیده

۱. پزشکی دانشی است که بوسیله آن، چگونگی احول بدن انسان از نظر سلامت و بیماری شناخته می شود تا سلامت را نگه دارد و چنانکه از دست رفته باشد باز آرد؛ کتاب اول قانون، فن اول، تعلیم نخست.

۲. جلد یکم، انتشارات وزارت علوم، ۱۳۵۴.